

quam nostra. Ergo non potest versari circa contingentia, utpote quæ sunt incerta (1).

Respondeo, *dist.* Major.: de contingentibus, quæ saltem non sint hypotheticæ necessaria, *conc.*; si sint hypotheticæ necessaria, *neg.*

Et *contradist.* Minore, *dist.* conseq. Divina scientia multo minus, quam nostra, est de contingentibus, quatenus talia sunt, *conc.*; quatenus sunt necessaria hypotheticæ, *neg.* Nam Deus futura contingentia videt in se ipsis, prout determinate sunt extra causas pro certo tempore. Et quoniam omne id quod est, quando est, necesse est esse, nimirum secundum conditionem; Deus revera videt contingentia, quatenus habent jam hypotheticam necessitatem.

Objic. 6.^o Omne æternum necessarium est. Sed omne, quod Deus scivit, ab æterno scivit. Ergo eum scivisse est necessarium absolute (2).

Respondeo., *dist.* Major: vel absolute vel hypotheticæ, *conc.*; absolute, *neg.* Nam omnia decreta Dei res creatas spectantia, æterna quidem sunt, absolute tamen libera.

Disting. etiam Minore. Et omne quod scivit quomodolibet, non potuit absolute non scire, *neg.*; potuit absolute non scire, *conc.*. Nam Deus ab æterno scivit me nunc scribere: non tamen scivisset, si me creare non decrevisset.

Plura apud S. Thomam (3), Molinam (4), card. Toletum (5), et Suárez (6).

Objic. 7.^o Non potest certo atque infallibiliter cognosci id, quod non est determinate verum. Atqui futura contingentia non habent determinatam veritatem. Ergo non potest Deus ea cognoscere. Et confirmatur, quia si futura, etiam prout in se ipsis erunt, haberent determinatam veritatem, forent necessaria seu non contingentia, ac proinde jam essemus extra quæstionis statum.

(1) Cfr. S. Thom. *de verit.*, quæst. 2, art. 12, argum. 6.^o

(2) Apud S. Thom. *de verit.*, quæst. 2, art. 2, argum. 8.

(3) Locis citatis.

(4) In 4.^m part., quæst. 14, art. 13, disp. 17.

(5) In 1.^a part. quæst. 14, art. 13.

(6) Opusc. *de scient. futuror. conting.*, lib. 1, cap. 9.

Respondeo, *conc.* Major., et *neg.* Minor., vel potius *distinguo.* Futura contingentia, prout continentur in suis causis, non habent determinatam veritatem, *conc.*, prout sunt vel erunt in se ipsis, *neg.*

Ad confirmationem, *nego* sequelam. Nam determinata veritas facti vel rei non destruit contingentiam. Aliquid esse determinate verum id tantum significat, ita esse illud hic et nunc, *ut non sit aliter*, non vero ita esse, *ut non possit aliter esse*, quemadmodum ad contingentiam rei requiritur. Hoc pacto nunc determinate verum est, me nunc scribere, cum quo tamen stat, me ita *de facto* scribere, *ut possim* etiam non scribere: et hoc profecto sufficit, ut mea scriptio, licet determinate vera, sit tamen contingens. Verum hæc peculiarem et accuratam sibi vindicat disputationem.

ARTICULUS II

Utrum futura contingentia determinatam habeant veritatem, vel utrum propositiones de futuro contingente sint determinate veræ vel falsæ.

69. Quæstio hæc facile breviterque solvi potuisset, nisi discordiæ doctorum virorum in aliis controversiis plus minus connexis eam implicassent, concitatisque animis obscuriorem reddidissent. Inest enim animi affectibus nescio quæ maligna virtus res ipsas perspicuas, nedum incertas atque ancipites, caligine quadam obumbrandi, ne veritas nativa sua luce innotescat. Ut ergo quæstionem inde a tribus amplius sæculis celeberrimam clarius pertractemus, ante omnia id ipsum, quod disceptatur, accurate declarare oportet.

Et in primis sermo est de futuris non a Deo solum efficiendis, sed de actibus et effectibus causarum creatarum, iisque liberis vel contingentibus; dubium enim non est, quin futura necessaria seu effectus, qui necessario sequuntur ex causis, determinatam habeant veritatem. At de futuris contingentibus seu liberis est ratio dubitandi propter ipsorum contingentiam, quia nempe ita erunt certo aliquo modo, ut possint etiam non esse. Licet enim contingentia non officiat

Status
quæstionis.

determinate veritati; cum sermo est de factis jam præteritis aut etiam præsentibus, ut patet in his propositionibus: *Adamus peccavit in paradiso: Ego nunc scribo*, siquidem in his ipse eventus, sive præteritus sive præsens, determinat veritatem alterius partis contradictionis; non tamen æque apparet idem dicendum esse de futuris, quandoquidem ex causis ad unum non determinatis seu liberis utrumvis sequi potest, aut actio vel effectus, aut etiam omissio illius.

Præterea quæstio etiam solet restringi ad propositiones singulares de futuro contingenti, atque in determinato tempore, qualis est hæc, v. g. *Petrus cras ambulabit, Petrus cras non ambulabit*; conceditur enim determinate veras esse aut falsas propositiones contingens aliquid enuntiantes de subiecto universali et vago, ut sunt hæc: *Omnis homo ambulabit; Nullus homo ambulabit. Homo ambulabit; Homo non ambulabit*. «Quia licet effectus futurus et contingens in singulari possit esse et non esse; universaliter tamen verum est, quod causa contingens determinabitur ad operandum, immo necessaria est determinatio ejus in singulari vago, licet sit omnino contingens in quolibet singulari determinato, necessitate quidem morali; quia moraliter loquendo, hoc est more humano, et ut res humane solent evenire, necesse est homines ambulare. Et ideo determinate vera est hæc: *Homo ambulabit, et Aliquis homo ambulabit*; et determinate falsa: *Omnis homo ambulabit, Nullus homo ambulabit*» (1).

De hujusmodi ergo propositionibus singularibus de futuro contingente, quæritur, non utrum habent aliquam veritatem vel falsitatem vage et in confuso; sed determinate, ita ut una ex duabus contradictoriis v. g. *Petrus cras peccabit, Petrus cras non peccabit*, designate vera sit. Quod ut melius intelligatur, nota propositionem hanc: *Petrus cras aut peccabit, aut non peccabit*, in duplici sensu habere posse veritatem; primo vage atque indeterminate, ita ut neutra pars illius seorsim et absolute verificetur, sed tantum aut una aut altera, simili modo ac in ista alia propositione: *Necesse est Petrum cras*

(1) Anton. Rubius, *Logica Mexicana*, In lib. 1.^{um} de Interpret., cap. 6, quest. unio., num. 3. Et vide P. Didacum Ruiz de Montoya, *De scient. Dei*, disp. 23, sect. 1, num. 2 et 3.

peccare vel non peccare. Nam quia impossibile est nec peccare nec non peccare, necesse est, quod Petrus cras aut peccet aut non peccet; et nihilominus nec est necesse determinate, quod peccet, nec est necesse determinate, quod non peccet, sed tantum vage et in confuso necesse est, ut alterutrum verificetur, quod neque in tali modo loquendi determinatur, nec in re ipsa determinatum est. Secundo modo intelligi potest illa propositio, ita ut verificetur determinate in aliquo membro, unde una pars contradictionis seorsim ab alia veritatem habeat; sicut accidit in hac propositione de præsentibus: *Petrus nunc vel scribit vel non scribit*, vel in hac de præterito: *Petrus heri ambulavit vel non ambulavit*. Certum quippe est unam partem contradictionis per exclusionem alterius determinate veram esse. Quamvis enim modus enuntiandi disjunctivus non designet, quænam pars disjunctivis vera sit, tamen a parte rei alterutrum determinate verificatur, vel quod Petrus nunc peccet, vel quod Petrus nunc non peccet. Hæc magis clarescent per analogiam ad suppositionem terminorum disjunctivam et vagam seu confusam, quæ in *Dialectica* explicata est (1).

Controversia ergo præsens versatur circa veritatem aut falsitatem determinatam, quam habeat vel non habeat altera ex propositionibus contradictoriis de futuro contingenti. Nempe quæritur, utrum hæc propositio: *Petrus cras peccabit*, jam nunc, aut potius ab æterno, veritatem habeat determinate vel falsitatem, seu utrum ab æterno determinate verum sit aut falsum, quod cras Petrus peccabit.

Tres solent potissimum referri sententiæ: primæ quorundam Parisiensium, qui, ut refert Stephanus Brulefer (2), arbitrabantur propositiones hujusmodi *actu* nec determinate veras esse nec determinate falsas, sed solum *potentia*, quia cum nondum *sint* actu futura illa in rerum natura, nequeunt veritatem habere, fieri tamen possunt veræ vel falsæ, prout contingat vel non contingat id, quod illæ enuntiant.

Sententiæ
prima,

(1) Vide *Dialectic.* seu *Logic. Minor.*, num. 58, pag. 192, 193.

(2) In S. Bonaventuram, 1.^a dist. 38, art. 2, quest. 1 ad 2.^{um} et 3.^{um} Vide apud P. Ruiz de Montoya, op. cit., disp. 23, sect. 1, num. 4.

altera,

Altera est sententia negans propositiones de futuro contingente esse determinate veras aut determinate falsas, quia ex duabus contradictoriis de futuro contingente quænam præcise sit conformis objecto, et quænam difformis, designari nequit: quapropter tales propositiones solum indeterminate veritatem habere possunt vel falsitatem. Pro hac citari solent Ægidius (1), Ambrosius Catharinus (2), Lovanienses (3), Aureolus (4) aliique (5). Et eadem a nonnullis attribuitur quibusdam scriptoribus nostris (6). Ad hanc secundum sententiam revocatur a quibusdam sententia plurium Thomistarum (7), secundum quam propositiones de futuro contingente secundum se et ante decretum divinum prædeterminandi creaturam liberam, non habere dicuntur determinatam veritatem aut falsitatem.

tertia.

Tertia denique sententia, quæ nostris scriptoribus communis esse dicitur, tenet futura contingentia, quæ a nobis per propositiones de futuro significantur, antequam in tempore fiant, atque adeo ab æterno, habere determinatam veritatem (8).

(1) 1.^a dist. 38, quest. 3.

(2) Opusc. de veritat. enuntiation.

(3) In lib. 1 de Interpretat., cap. 6.

(4) Apud Capreolum, 1.^a dist. 38, quest. 1, arg. 3 contra 7.^{am} conclusionem.

(5) Apud P. Rubium, loc. cit.; et Didacum Ruiz de Montoya, loc. cit., num. 5.

(6) Nempæ cardin. Toledo (In lib. 1.^a de Interpretat., cap. 6), Petro Fonseca (lib. 5 Metaphysic., cap. 7, in Comentario textus Aristotelici; et lib. 3 Institutionum Dialectic. cap. 6), P. Ludovico Molina (In 1.^{am} part., quest. 14, art. 13, disp. 17, Verumtamen contingentia futura; et disp. 18, membro 1, In primis doctrina hæc; et in Concordia, quest. 14, art. 13, disp. 52 et 53 sub iisdem paragraphis), itemque cardin. Bellarmino (de Grat. et libero arbit., lib. 4, cap. 15 fin.).

(7) Vide Alvarez (de Auxiliis, disp. 7, num. 13, disp. 13, conclus. 2, prob. 3), Joann. a S. Thoma (de Deo, disp. 18, art. 2), Goudin (Philosophia juxta inconcussa tutissimæque D. Thomæ dogmata, Log. part. 2, quest. unic. art. 2), Gotti, Gonet, etc.

(8) Vide Suarez (Opusc. de scient. futuror. contingent. lib. 1, cap. 2; de Gratia, Proleg. 2), Conimbricenses (Dialect. in lib. de Interpretat. cap. 6, quest. unic.), Rubium (loc. cit.), Didacum Ruiz de Montoya (De scientia Dei, disp. 23), Gabriel Vazquez (In 1.^{am} p., disp. 65, cap. 4, et disp. 66), Georgium

In hujus patrociniū doctrinæ laudantur plures antiqui Doctores cum S. Thoma, Alberto Magno (1) S. Bonaventura (2), Halensi (3), Capreolo (4), Richardo (5), Majorre (6), Gabriele (7), Ockamo (8), Scoto (9), Marsilio (10), Gregorio Arimintensi (11) aliisque (12). Et pro eadem adduci possunt Dominicus Sotus (13), Cajetanus ac Ferrariensis mox citandi: itemque Scotistæ (14). Et quod magis interest, Patres illi, qui, ut superius vidimus scripserunt non ideo res esse futuras, quia Deus præcivit, sed ideo Deum præcivisse, quia futuræ sunt, hanc tertiam sententiam tenuisse dicendi

Rhodes (Philosoph. perip. lib. 1, disp. 3, quest. 2, sect. 3), Nicol. Martinez (Deus sciens, contr. 3), Joann. Baptist. de Benedictis (Philosoph. perip., tom. 1, lib. 3, quest. 4, cap. 1), Petrum Hurtado. (De anim. disp. 9), Soarez Lusitan. (De anim. tract. 5, disp. 1, sect. 6, paragr. 2), Arriang. (Logic. disp. 14, sect. 5), Thomam Carleton Compton (Philosoph. Univers., Logic. disp. 46), Alarcon (In 1.^{am} p., tract. 2, disp. 4, cap. 1), Martinon (De Deo disp. 9, num. 19), Andream Smeri (Triennium philosoph., tom. 1, disp. 5, quest. 3), Tellez (disp. 13, sect. 3, num. 3), Oviedo (de anim. contr. 7, punc. 5), Quiros (tract. 6, disp. 99, sect. 3), Lossnda (Curs. philos. tom. 1. Logic. tract. 5, disp. 2, cap. 5, num. 10 seqq.), Anton. Mayr (Philos. perip. tom. 1, p. 1, disp. 5, quest. 2, art. 3 seqq.) Atque hæc est etiam sententia Francisci Silvii (In 1.^{am} part., quest. 14, art. 13).

(1) 1 p., quest. 25, memb. 2, art. 2, partic. 1, ad 4.^{um} et seqq., partic. 3 ad 3.^{um}(2) 1.^o dist. 38, art. 2, quest. 1 ad 4.^{um}

(3) 1 p., quest. 15, membr. 7.

(4) 1.^a dist. 38, quest. 1, in respons. ad argumenta Aureoli, contr. 7.^{am} conclus.(5) 1.^a dist. 38, quest. 1, art. 5.

(6) Ibid. quest. 1.

(7) Ibid. quest. 1, art. 1.

(8) Ibid. quest. 1.

(9) 1.^a dist. 38, quest. 1 paragr. Viso de contingentia et ad argumenta principalia.(10) In 1.^o quest. 40 ad 3.^{um} principale.(11) 1.^o dist. 38, quest. 1, art. 2.

(12) Vide apud Vazquez, Suarez, Conimbric. Rub., et Ruiz de Montoya (ibid. sect. 2).

(13) In cap. 3, epist. ad Roman. 3 p., circa fin.

(14) Vide v. g. Mastrium (Logic. disp. 10, num. 53), Pontium Logic. disp. 19, quest. 3, num. 35), Dupasquier (Logic. disp. 10, quest. 6).

sunt, quemadmodum observant Ruiz, Vazquez et Conimbricenses (1).

Illud tamen mirum accidit inter propugnatores harum sententiarum, ut alii secundam (2), alii tertiam dicant communem (3): immo vero tertiam quidam commendant utpote cum Fidei doctrina arcte connexam, ac proinde necessario tenendam (4), alii vero eandem detestantur ut novam et inimicam dialecticis fundamentis Aristotelis, eoque fine inventam, ut via sic sterneretur ad deserendum S. Thomam in Theologia (5). Id autem argumento esse videtur, auctores tam varie judicantes aut non omnino alienum a præjudiciis animum habuisse, aut certe non eodem modo statum questionis definivisse: id quod cæteris ex ipsa plurium scriptorum lectione facile quisvis perspicere potest. Quamobrem fortasse nonnulli, qui pro secunda sententia laudari solent, non negant futurorum contingentiam determinatam veritatem aut falsitatem in eo sensu, in quo revera a nostris hominibus communissime propugnatur, sed in alio diverso. Itaque ut ambiguitates omnes, quantum fieri potest, vitemus

Præterea est notandum, illas esse duas distinctas questiones: *Utrum futura contingentia determinatam veritatem aut falsitatem habeant*: et *Undenam eam formaliter habeant*, an ex efficaci decreto Dei, quemadmodum existimant communiter RR, PP. Prædicatores (6), an vero ex se ipsis. Nostri enim communissime distinguunt futurum *formaliter*, prout est in se et extra causas, et *causaliter*, prout in causis suis continetur. Et consequenter quoniam id, unde aliquid denominatur futurum, dicitur futuritio, duplicem agnoscunt

Confusio quædam et varietas in referendis hisce sententiis delectatur.

Duplex futuritio distinguenda,

(1) Vide Ruiz, loc. cit., sect. 2, num. 5.

(2) Ita v. g. Molina, locis citatis.

(3) Vide v. g. Ruiz, loc. cit., sect. 2, num. 1; Vazquez, Compton, Mastrius, Pontius et Dupasquier.

(4) Vide Suarez et Vazquez et Ruiz.

(5) Vide v. g. Goudin (*Philos. juxta inconcus. etc. Logic.*, part. 2, quest. unic., art. 2 initio), Complutens. Carmelit. (*Dialect.* 2, 2 pars, *Logic.*, lib. 2 *Perihermen.*, Notationes in duos libros *Perihermen.*, num. 6-7; seqq.), P. Vincentium Baronium e Sacro O. P. (*Apologia*, lib. 2, sect. 2, art. 3, paragr. 1).

(6) Vide v. g. Joannem a S. Thomæ (*De Deo*, disp. 18, art. 2; Goudin (loc. cit.) et alios passim.

futuritionem, alteram *causalem*, alteram *formalem*: futuritio causalis exprimit dispositionem ac præparationem causarum connexam cum effectu futuro; formalis vero designat existentiam ipsius effectus in se, non quidem nunc, quando propositio enuntiatur, sed in tempore per propositionem enuntiatio. Futuritio causalis significatu per formam participii futuri active sumptam, v. g. *Petrus peccaturus est*; formalis vero per tempus futurum indicativi, v. g. *Petrus peccabit*. Licet enim hæc duo sæpe pro eodem sumantur, nihilominus distingui recte possunt ex doctrina Aristotelis et S. Thomæ, ut videbimus: aliud quippe est causas *dispositas et inclinatas esse ad agendum*, et aliud quod actio earum detur *formaliter*. Id quod vel in ipsis causis necessariis patet, effectus enim illarum habent naturaliter futuritionem causalem, quia determinatæ sunt ad agendum, ideoque, suppositis præsuppositis prærequisitis, possumus de ipsis vere affirmare, quod *acturæ* sunt, v. g. *ignis combusturus est*; et potest nihilominus per miraculum, non esse actio ipsa et effectus formalis. Et propterea Philosophus ad exprimendam hanc duplicem futuritionem scripsit: *Futurus quis incidere, non incedet* (1).

Ita ergo Scriptores e Prædicatorum Ordine docent futurum contingens determinate verum esse vel falsum ex decreto divino efficaci, ac proinde determinationem futuri accipere a voluntate ac dispositione libera Dei decernentis amovere nativam causarum creaturarum indifferentiam ad agendum, quod decretum executioni mandatur in tempore prædeterminando physice creaturam ad talem actum vel effectum (2). At nostri Doctores in primis negant futuritionem *formalem* constitui per decretum divinum; quod vero attinet ad *causalem* futuritionem, conveniunt quidem cum Thomistis in admittendo decreto divino concurrenti ad actionem creaturæ liberæ, sine quo decreto non potest esse plene constitutus actus primus proximus causæ create ad agendum, sed dissident circa naturam hujusmodi decreti futuritionem complementis, siquidem arbitrantur admitti non

causalis et formalis.

(1) Lib. 2 de *Generation. et corrupt.*, text. Commen. 64. Cfr. ibid. S. Thom. lect. 11, paragr. 6.

(2) Vide Joannem a S. Thomæ (loc. cit. art. 1, *Si autem roges*; et art. 2), Goudin (loc. cit.), Gonet de *scientia Dei*, disp. 4, art. 1).

posse decretum absolutum et natura sua efficax infallibiliter seu prædeterminativum, utpote contrarium libertati creatæ.

Hinc vides controversiam hanc permisceri etiam posse, si in tota hac amplitudine tractetur, cum quæstione de medio, in quo Deus futura libera videat. Si enim decretum divinum absolutum et efficax de futuri existentia detur constituatque futuritionem formaliter, sequitur Deum in hujusmodi decreto ab æterno videre posse futura contingentia certissime atque infallibiliter, quia supposito tali decreto non potest non adesse in tempore prædeterminatio physica, quæ est veluti instrumentum executivum æternæ voluntatis divinæ, physica vero prædeterminatio infallibilitate metaphysica infert actionem voluntatis creatæ. Si autem futuritio constitui nequit per tale decretum, aliud medium querendum est, in quo Deus futura contingentia certissime cognoscat. Nos, relicta in alium articulum quæstione de medio cognitionis, propositam controversiam hisce assertionibus declaramus.

70. PROPOSITIO 1.^a Semotis quæstionibus de principio, unde futuritio constituitur, dubitari nequit, quominus futuris contingentibus, quæ a nobis per propositiones de futuro significantur, sua insit ab æterno determinata veritas aut falsitas.

Semota quæstione de principio, unde futuritio constituitur, negari nequit, propositionibus de futuro contingentibus ab æterno determinatam veritatem.

Probatur 1.^o Quod non est verum, sciri nequit. Atqui Deus ab æterno scit determinate omnia futura contingentia, omnia nempe quæ nos significamus per propositiones de futuro. Ergo necesse est, illa veritatem determinate habeant (1). Hanc probationem innuit S. Anselmus illis verbis: *Non enim, nisi quod futurum est, præscitur, quia præscientia non est nisi veritatis* (2). Et paulo inferius: *Pariter autem verum est, quia fuit, et est, et erit aliquid non ex necessitate: et quia necesse est, fuisse omne quod fuit, et esse omne quod est, et futurum esse quod erit, nimirum necessitate consequenti, ut ipsemet S. Doctor declarat* (3).

(1) Vide Suarez, Opusc. de scient. futuror. lib. 1, cap. 2, num. 7; Ruiz, loc. cit. sect. 3, num. 2.

(2) In lib. de Concord. præscient. cum libertate, cap. 1.

(3) Ruiz de Montoya, loc. cit. num. 1.

Prob. 2.^o Idipsum patet ex eo quod Deus multa revelavit determinate futura, ut constat et sacris Litteris. Atqui quæ Deus revelavit, eo ipso modo verissima sunt. Ergo...

Confirmatur 1.^o Etenim si Deus solum sub disjunctione et confuse cognovisset ab æterno futurum aliquid, nempe si solum cognovisset sub disjunctione, quod Petrus in atrio Pontificis Christum Dominum aut negabit, aut non negabit; mentitus fuisset revelando designate; *antequam gallus cantet, ter me negabis*.

Confirmatur 2.^o Quia nemo est adeo stolidus, qui nesciat evidenter, ac proinde non possit prædicere omnia futura libera vage et indeterminate. Quis enim rationis compos ignoret Petrum cras tali hora aut peccaturum esse aut non esse peccaturum? Scientia ergo divina et revelationes, necesse est, ut attingant futura tamquam determinate vera, vel tamquam determinate falsa.

Ad rem Bœtius: *At si ita uti sunt, ita ea futura esse decernit* (Deus), *ut æque vel fieri ea vel non fieri posse cognoscat, quæ est hæc præscientia, quæ nihil certum, nihil stabile comprehendit? aut quid hoc refert vaticinio illo ridiculo Tiresiæ: Quidquid dicam, aut erit aut non erit?* (1). Nempe, quemadmodum explicat interpres Bœtii post relatum fabellam Tiresiæ, qui accipisse dicitur a Jove præclarum illud donum vaticinandi, ut quidquid diceret, id vel verum esset vel falsum: *Si... Deus non aliter præsciret futura indeterminata, nisi quia erunt vel non erunt, non differret sua præscientia a præscientia Tiresiæ: quod est ridiculum* (2). Itaque negari nequit in aliquo sensu determinata veritas futurorum contingentiam, nisi velimus Deo eripere præscientiam illorum. Alias rationes hujus rei a priori mox exponemus (3).

(1) Vide Severin. Bœtium, De Consolat. Philosoph. lib. 5, pros. 3.^a

(2) Loc. cit. Bœtii. Commentar. paragr. *Quidnam igitur...*

(3) Ipsi etiam, qui nobis in hac celebri quæstione adversarios se ostendunt, fatentur futuris contingentibus determinatam inesse veritatem, supposita voluntate Dei, decernentis quid fieri velit in decursu temporum. Vide Goudin, loc. cit. art. 2, Nota 2.^a

71. PROPOSITIO 2.^a Futura contingentia in duplici sensu dici et in duplici statu considerari possunt: prout continentur in causis suis, et prout formaliter erunt in se ipsis posita determinatione causarum suarum. Unde pro duplici hoc statu et consideratione, recte duplex distinguitur futuritas, altera causalis, altera formalis.

Futura contingentia in duplici statu considerari possunt, prout continentur in suis causis, et prout sunt in se ipsis. Sententia S. Thomæ circa duplicem futuritatem.

Prima pars est in terminis doctrina S. Thomæ: *Aliquid potest dici esse futurum, inquit, non solum ex hoc quod ita erit, sed quia ita est ordinatum in causis suis, ut sic sit futurum. Sic enim medicus dicit: Iste sanabitur, et Iste morietur. Et si aliter contingat, non falsum dixit, sic enim tunc futurum erat ex ordine causarum, quod tamen possibile est impediri. Et tunc quod prius futurum erat, consequenter non erit futurum. Unde Philosophus dicit in 2.^o de Generatione (text. comm. 64), quod futurus quis incedere, non incedet (1).*

Et alibi: *Futurum dupliciter potest considerari: uno modo secundum quod est futurum: et sic nihil aliud est cognoscere futurum contingens, quam cognoscere causas ejus secundum ordinem, quem habent ad ipsum. Et quia causæ contingentium non habent immutabilem ordinem ad suum effectum, ideo secundum hunc modum contingens futurum immutabiliter sciri non potest. Alio modo potest considerari contingens futurum ratione illius temporis, in quo futurum esse prædicitur, in quo quidem tempore futurum jam præsentialiter est, et per consequens determinatum ad unum; et sic certitudinaliter potest contingens cognosci, utpote per se ipsum jam visum (non per causam), sicut sensus percipit Sacralem sedere (2). Item: Divina præsentia respicit futura secundum duo: scilicet secundum quod sunt in se ipsis, in quantum ipsa præsentialiter intuetur; et secundum quod sunt in suis causis, in quantum scilicet videt ordinem causarum ad effectus. Et quamvis contingentia futura, prout sunt in se ipsis, sint determinata ad unum, tamen prout sunt in*

(1) S. Thom. de verit., quæst. 12, art. 10 ad 7.^{um}, Cfr. ibid. in corp. et ad 9.^{um}; et 3.^o Contr. Gent., cap. 154, Non autem per hoc....

(2) Ad Hannibaldum lib. 1.^o, dist. 38, quæst. 3, art. 1, ccrp., ubi vide quæ sequuntur.

suis causis, non sunt determinata, quin possunt aliter evenire (1).

Denique doctrina Aquinatis est, Deum unico simplicissimo intuitu comprehendere contingentia futura tum in causis suis, tum in se ipsis, seu tum causas secundum ordinem, quem habent ad effectus futuros, tum effectus determinatos, qui erunt, quia Deo præsentibus sunt ab æterno singule causæ cum suis dispositionibus et inclinationibus et vario ordine ad effectus pro singulis instantibus (2). Et quia ordo causarum contingentium et liberarum ante actualem determinationem mutabilis est et impedibilis, cum vero actu causa operatur, jam determinatur ad unum; hinc concludit S. Doctor rationem declarandi, cur in quibusdam prophetis comminatoris eventus locum non habuerit: *Quamvis ista duplex cognitio (futurum in ordine ac determinatione causarum et in se ipsis) semper intellectui divino conjungatur; non tamen conjungitur semper in revelatione prophetica; quia impressio agentis non semper adæquat ejus virtutem... Unde quandoque revelatio prophetica est impressa quædam similitudo divinæ præsentia, prout respicit futura contingentia in se ipsis; et talia sic eveniunt, sicut prophetantur, sicut illud Isaiæ: Ecce virgo concipiet (3). Quandoque vero prophetica revelatio est impressa similitudo divinæ præsentia, prout scilicet cognoscit ordinem causarum ad effectus: et tunc quandoque aliter evenit, quam prophetatur. Nec tamen prophetia subest falsum: nam sensus prophetia est, quod inferiorum causarum dispositio, sive naturalium sive humanorum actuum, hæc habet, ut talis effectus eveniat. Et secundum hoc intelligitur verbum Isaiæ: Morieris, et non vives (4); id est, dispositio corporis tui ad mortem ordinatur; et quod dicitur Jonæ cap. 3: (5). Adhuc quadraginta dies et Ninive*

(1) S. Thom. 2.^a 2.^æ quæst. 171, art. 6 ad 2.^{um} Cfr. 1 p., quæst. 14, art. 13; quæst. 57, art. 3; 1.^o Contr. Gent., cap. 67, arg. 1.^o et 2.^o; de verit. quæst. 2, art. 12, ad 9.^{um}; et loc. inferius citandis.

(2) Vide S. Thom. Ad Hannibald. lib. 1.^o, dist. 38, quæst. 2, art. 1; de verit. quæst. 12, art. 10; 1.^o dist. 38, quæst. 1, art. 5; 2.^o quæst. 171, art. 6, ad 2.^{um}

(3) Cap. 7, vers. 14.

(4) Cap. 38, vers. 1.

(5) Vers. 4.

subvertetur; id est, hoc merita ejus exigunt, ut subvertatur (1). In quibus vides aperte contineri duplex futurum duplicemque futuritionem.

Et eadem est sententia Capreoli (2), Cajetani (3), Ferrariensis (4), Suarez (5), Fonseca (6), Ruiz de Montoya (7), Valentia (8) et Francisci Albertini (9), et communissima inter nostros negantes futura contingentia cognosci certo posse in suis causis; hoc enim est fundamentum eorum, quod futura contingentia nondum habeant esse certum ac determinatum in suis causis; nam si haberent illud, possent certo et infallibiliter cognosci, sicut cognoscuntur futura necessaria (10).

Ratio vero primæ partis propositionis patet per se. Nam in omni effectu considerari potest duplex esse, aliud proprium ac formale, in quo subsistit, aliud virtuale, quod habet in sua causa, indistinctum ab eadem. Ergo futurum etiam potest considerari vel secundum quod certo ac determinato tempore erit in se, vel secundum quod adsunt causæ inclinæ ac dispositæ ad illud ponendum in esse.

Declararique potest exemplo possibilis, quod, prout refertur ad causam, a qua produci potest, vel prout cogitur in se secundum notas intrinsecas suas, duplex distinguitur, extrinsece et intrinsece possibile.

(1) S. Thom., 2.^a 2.^a quæst. 171, art. 6, ad 2.^{um} Cfr. *de verit.*, quæst. 12, art. 10 corp.

(2) 1.^a dist. 38, quæst. 1, in repons. ad argum. Aureoli contr. 7.^{am} conclus.

(3) In 1.^{am} part., quæst. 14, art. 13; in 1.^{am} 2.^a, quæst. 40, art. 3, post medium.

(4) In lib. 1.^{um} *Contr. Gent.*, cap. 67.

(5) Opusc. *De scient. futuror.* lib. 1, cap. 3.

(6) *Metaphys.* lib. 6, cap. 2, quæst. 4, sect. 9 med., et sect. 10 fin.

(7) *De scientia Dei*, disp. 27 et 73.

(8) In 1.^{am} p., disp. 1, quæst. 14, punct. 5, paragr. 2.

(9) *Corollaria seu Quæstiones Theologicæ præcipuæ*, in 1.^{am} part. et 3.^{am} S. Thomæ., Quart. princip. Philosoph. dub. 1, num. 7 et 8 et seqq.

(10) Vide P. Nicolaum Martinez (*Deus sciens*, contr. 3, disp. 1), De Benedictis et Mayr (loc. citatis); itemque P. Joann. a S. Thoma (*De Deo*, disp. 8, art. 1).

Secunda pars est contra plures Thomistas e S. Ordine Prædicatorum, qui volunt futurum constitui formaliter tale per decretum divinum, ideoque futuritionem a tali decreto desumi tamquam a forma.

Probatur autem 1.^o Nam sicut præteritio est forma denominans præteritum, et præsentia forma denominans præsens, ita futuritio est forma denominans futurum. Si ergo futurum dupliciter dici potest, necesse est ut duplex distinguatur futuritio respondens duplici sensui, in quo dici aliquid futurum potest. Et sic futuritio causalis est ordo vel dispositio et inclinatio ac determinatio causarum ad ponendum aliquem effectum, qui ponendum est; formalis vero consistit in existentia rei post tempus præsens, seu non existentia nunc et existentia postea, tempore nempe importato per copulam. Et quoniam existentia effectus in causa est extrinseca effectui, intrinseca vero existentia in se, secundum quod est extra causam; futuritio causalis importat quidem de præsentia existentiam futuri effectus, sed solam extrinsecam, supposito quod actu detur causa parata et determinata ad producendum postea illum effectum; at futuritio formalis importat existentiam intrinsecam futuri, non tamen nunc in præsentia, sed pro alio instanti posteriori. Unde futurum formaliter sumptum secundum denominationem derivatam a futuritione formali duplex implicat instans, aliud præsens, et aliud posterius, et insuper dicit non esse in primo et esse in posteriori; sicut præteritum dicit non esse in præsentia et esse in anteriori tempore. Et sic utrumque et futuritio et præteritio duo contradictoria complectitur pro diversis temporibus et essentialiter importat successionem unius ad alterum.

Probatur 2.^o Nam futuritio causalis est causa futuritionis formalis. Ergo ab ea distinguitur, ideoque duplex agnoscenda est futuritio.

Prob. *anteced.* Nam præsens dispositio ac determinatio causæ est, quæ inducit in posteriori instanti vel tempore existentiam effectus a se distinctam, ut patet. Atqui dispositio ac determinatio causæ constituit futuritionem causalem, et existentia effectus pro alio tempore posteriori constituit formalem futuritionem. Ergo...

Duplex
distingueda
futuritio.

Prob. 3.^o Simili modo ratiocinandum est de futuritione, per quam denominatur aliquod futurum, ac de possibilitate unde res dicitur possibilis. Atqui duplex ex communi sensu Philosophorum distinguitur possibilitas pro diversa consideratione possibilis sive in ordine ad causas efficiendā virtute præditas, sive in ordine ad intrinsecas notas, quibus constituta cogitatur. Ergo duplex etiam admittenda est futuritio.

Prob. 4.^o In tantum denominatio futuri ac futuritio omnis a divino decreto repeteretur, in quantum nihil esse posset futurum sine tali decreto, sine quo effectus quivis contingens omnino dicens sit indeterminatus atque impenitibilis, prout loqui solent adversarii. Atqui hæc ratio nulla est. Aliud enim est effectum non posse esse in alio tempore nisi ex virtute certarum causarum, et aliud est ipsum esse formale illius effectus in tali tempore acceptum per efficientiam earum. Itaque etiamsi nihil futurum sit sine decreto aliquo divinæ voluntatis, vel prædefiniente vel permittente, indifferente vel etiam si vis prædeterminante, ut id tibi nunc dem; ex hoc nondum habes aliud præter solam futuritionem causalem vel futurum in causis suis jam determinatum, non vero futurum formale in se ipso, seu existentiam in se et eventum rei pro tali tempore.

Confirmatur denique ex S. Thomæ, qui sæpe in locis allatis diversimode declarat futurum secundum duplicem considerationem, nempe *vel quia ita erit in se ipso*, vel *quia est ordinatum in causis suis, ut sic sit futurum*: ubi aperte distinguitur, et invicem separatur duplex futuritio causalis et formalis.

72. PROPOSITIO 3.^a Futura libera vel contingentia, prout adhuc continentur in suis causis, non habent determinatam veritatem; prout autem jam erunt in se ipsis certo aliquo tempore extra causas, determinatam veritatem habent.

Futura libera,
prout
continentur
in suis causis,

Utraque pars propositionis docetur a S. Thoma in pluribus locis, quorum nonnulla jam supra dedimus (1). Alia nunc addemus.

(1) Ex lib. 1.^o *Ad Hannibald.* dist. 38, quæst. 2, art. 1; 2.^o 2.^o, quæst. 171, art. 6, ad 2.^{um}

Quamvis contingentia, inquit S. Doctor, *veritatem determinatam non habeant antequam sint, tamen quando jam sunt, determinatam habent veritatem; et sic intuitus divinus in ea fertur* (1). Et alibi: *Licet contingens non sit determinatum, quamdiu futurum est* (2); *tamen ex quo productum est in rerum natura, veritatem determinatam habet; et hoc modo super illud fertur intuitus divinus cognitionis* (3). Item: *Scientum est, quod antequam res sit, non habet esse nisi in causis suis. Sed quædam causæ sunt, ex quibus necessario sequitur effectus, quæ impediri non possunt; et in istis causis habet causatum esse certum et determinatum... Sed quædam causæ sunt, quæ se habent ad utrumque, et in istis causis effectus de futuro nullam habent certitudinem vel determinationem; et ideo contingentia ad utrumlibet in suis causis nullo modo cognosci possunt. Sed quando jam efficiuntur in rerum natura, tunc habent in se ipsis esse determinatum; et ideo quando sunt in actu, certitudinaliter cognoscuntur* (4).

non habent
determinatam
veritatem,
habent autem,
prout sunt,
aut erunt in se
ipsis.

Alibi sic scribit S. Doctor: *Futurum contingens non est determinate verum, antequam fiat, quia non habet causam determinatam... Sed dum est in actu, determinate verum est* (5). Et alio in loco: *Ex quo manifestum fit, quod de contingentibus certam cognitionem habet (Deus), quia etiam antequam fiant, intuetur ea, prout sunt actu in suo esse, et non solum prout*

(1) *Ad Hannibald.* lib. 1, dist. 38, quæst. 2, art. 1, ad 1.^{um}

(2) Intellige bene, quid sit, ex mente Angelici Doctoris, futurum consideratum et futurum: est nempe effectus prout adhuc contentus in causis dispositis ac determinatis ad illum producendum. Sicut effectus jam extra causas egressus pro tempore posteriori est futurum consideratum ut præsens. Quia effectus, quamdiu intra causas contentus, *nondum actus est*, sed erit; dum effectus, prout procedens extra causas pro eo instanti *non erit, sed jam actu est præsens*. Vide S. Thomam, *Ad Hannibald.*, loc. supra relato. Cfr. 1.^o p., quæst. 14, art. 13; *de verit.*, quæst. 12, art. 10 in corp.; quæst. 2, art. 12 corp.; *de malo*, quæst. 16, art. 7; et *Compend. Theol.* cap. 133; ubi perspicue res exponitur versus fin. Vide Cajetan. in 1.^o part., quæst. 14, art. 13.

(3) *De verit.*, quæst. 2, art. 12 ad 1.^{um}. Cfr. *ibid.* ad 9.^{um} et 10.^{um} et in corp.

(4) 1.^o dist. 38, quæst. 1, art. 5 corp.

(5) 1.^o dist. 38, quæst. 1, art. 5, ad 2.^{um}

sunt futura, et virtute in suis causis, sicut nos aliqua futura cognoscere possumus. Contingentia autem, licet prout sunt in suis causis virtute futura existentia, non sint determinata ad unum, ut de eis certa cognitio haberi possit, tamen prout sunt actu in suo esse, jam sunt determinata ad unum; et potest de eis certa haberi cognitio. Nam Socratem sedere, dum sedet, per certitudinem visionis cognoscere possumus (1).

Quibus similia sunt illa: Dupliciter possunt futura cognosci: uno modo in se ipsis, alio modo in suis causis. In se ipsis quidem a nullo cognosci possunt nisi a Deo; cujus ratio est, quia futura, prout futura sunt, nondum habent esse in se ipsis; esse autem et verum convertuntur. Unde cum omnis cognitio sit alicujus veri, impossibile est, quod aliqua cognitio respiciens futura in ratione futuri, cognoscat ea in se ipsis. In causis autem suis aliqua sunt futura tripliciter: uno modo secundum potentiam tantum, quia scilicet equaliter possunt esse vel non esse: quæ dicuntur contingentia ad utrumlibet. Quædam vero sunt in causis suis, non solum secundum potentiam, sed secundum rationem causæ activæ, quæ non potest impediri a suo effectu; et hæc dicuntur ex necessitate contingere. Quædam vero sunt in causis suis et secundum potentiam et secundum causam activam, quæ potest tamen impediri a suo effectu; et ista dicuntur fieri ut in pluribus. Quia vero unumquod cognoscitur secundum quod est in actu, non autem secundum quod est in potentia, ut dicitur in 9.^o Metaphysicor. (text. commen. 20); inde est, quod ea quæ sunt ad utrumlibet, non possunt præcognosci in suis causis determinate, sed sub disjunctione, utpote quia erunt, vel non erunt: sic enim habent veritatem. Ea vero quæ sunt in causis suis, ut ex necessitate ab eis provenientia, possunt per certitudinem cognosci in causis suis ab homine, et multo certius a dæmone vel angelo, quibus magis est nota virtus causarum naturalium, quam hominibus. Ea vero quæ contingunt ut in pluribus, possunt cognosci in causis suis non per omnimodam certitudinem, sed per conjecturalem quamdam cognitionem: certius tamen ab angelis bonis vel malis, quam ab hominibus. Considerandum tamen, quod cognoscere futurum in causa sua,

(1) *Compend. Theolog.* cap. 133. Cfr. 1 p., quæst. 14, art. 13; *de verit.*, quæst. 2, art. 12 corp.; quæst. 12, art. 10 corp.

nihil est aliud, quam cognoscere præsentem inclinationem causæ ad effectum: unde hoc non proprie est cognoscere futurum, sed præsens: unde cognitio futurorum propria est Dei (1).

Hanc doctrinam de triplici genere causarum, nempe necessario inferentium aliquem effectum determinatum, et magis ad unum inclinatarum, licet non penitus determinatarum, ac denique indifferenter ad utrumlibet se habentium, non uno in loco tradit S. Thomas, et semper idem exinde concludit, in causis primi generis effectus determinate contineri, ac proinde ab omnibus certo cognosci posse; in causis vero secundi generis effectus ut in pluribus accidere secundum illarum inclinationem, ideoque conjectura quidem probabiliter cognosci posse etiam ab hominibus, non tamen certo, quia non sunt omnino determinati in causis; denique in causis tertii generis non habere effectus esse determinatum, sed utrumlibet contingere posse propter indifferentiam causarum et sic hujusmodi causas respiciendo impossibile esse actum vel effectum earum videre potius, quam actus carentiam pro certo aliquo futuro tempore (2).

Nec vero putes, ex Angelici doctrina contingentia futura, prout in causis continentur, solum intellectui creato esse impervia, nam contrarium diserte tradidit S. Doctor. *Sicut scientia non potest esse de futuris contingentibus, ita nec scientia Dei, et adhuc multo minus, si ea ut futura cognoscat. Cognoscit autem ea, ut præsentia sibi, aliis autem futura (3).*

Probatur jam prima pars: *Futura libera vel contingentia, prout adhuc continentur in suis causis, non habent determinatam veritatem.* Etenim verum et ens convertuntur. Ergo ea quæ certum ac determinatum esse non habent, nequeunt determinatam veritatem habere. Atqui effectus contingens in causa sua proxima etiam proxime disposita ad operandum cum omnibus prærequisitis, non habet esse certum ac determinatum, sed indifferens; quia virtus causæ neque ex se est ad

Probatur
prima pars.

(1) *De malo*, quæst. 16, art. 7.

(2) Vide, lib. 1.^o *Periherm.* lect. 13, paragr. 6; 1 p., quæst. 57, art. 3; quæst. 86, art. 4; 1.^o dist. 38, quæst. 1, art. 5 corp.; 2.^o dist. 7, quæst. 2, art. 2; *de verit.*, quæst. 9, art. 12 corp.

(3) *De verit.*, quæst. 2, art. 12, ad 6.^{um}; et ibid. in corp.

illud determinata, neque ex omnibus adjunctis praequisiti sufficienter determinatur» (1). Ergo....

Minor patet. Est enim de ratione causae liberae, «ut, positis omnibus praequisitis ad agendum, maneat adhuc indifferens; causa autem propria et proxima horum effectuum contingentium est causa libera» (2). Necessè est ergo causam liberam in omni instanti, actualem determinationem praecedente, manere indifferentem et cum potentia ad utrumlibet, ad ponendum actum et effectum vel ad non ponendum. Quamdiu autem durat hæc indifferentia, implicat dari determinationem ad actum vel effectum.

Et confirmatur. Quia Doctor Angelicus ex eo semper derivat differentiam intellectus divini et creati cujuslibet in ordine ad futurorum cognitionem, quod intellectus creatus nequeat videre nisi præsentem dispositionem causarum in ordine ad effectum: unde cum quælibet dispositio causarum contingentium ac liberarum in ordine ad effectus frustrabilis est, nec ad unum determinata, non potest certam ingerere notitiam effectus sequuturi vel non sequuturi. Secus vero intellectus divinus, cujus intuitio, etiam antequam eventus fiat, non solum comprehendit causarum dispositionem et ordinem, sed actualem quoque processum et existentiam effectus extra causas. Atqui hæc doctrina evidenter supponit effectum futurum non habere esse determinate, atque adeo nec veritatem, quamdiu manet intra causas, sed solum post determinationem earum. Ergo....

Assertio hæc contrarios habet patronos physicarum prædeterminationum cum suo duce P. Dominico Bañez, quia nempe docent causas liberas, supposito divino decreto prædeterminandi eas physice ad talem actum vel effectum in tali tempore, in sensu composito talis decreti et consequentis prædeterminationis in voluntate receptæ, non amplius indifferentes manere ad utrumlibet. Verum id est omnino contra doctrinam S. Thomæ, qui perpetuo docet, ut vidimus, futura quamdiu manent in suis causis indeterminata esse: et est contra veritatem, quia, ut suo loco probabimus,

(1) Suarez, *de scient. futuror.*, lib. 1, cap. 3, num. 10.

(2) Suarez, *ibid.*

repugnant hujusmodi decreta in Deo, utpote quæ libertatem creatam excindunt.

Dices: Istæ propositiones: *Causa contingens producet effectum, Causa contingens non producet effectum*, sunt contradictoriæ. Ergo altera earum determinate vera esse debet.

Respondeo, *conc. anteced.*, *disting. consequ.* Si solum referatur ad causam in actu primo consideratam, *neg.*; si referatur ad causam jam in actu secundo constitutam, ideoque ponentem effectum, *conc.*

Probatur secunda pars: *Futura libera, prout jam erunt in se ipsis certo aliquo tempore, determinatam habent veritatem.* In primis revocamus in mentem argumentum a posteriori, quo in prima propositione, ex eo quod Deus futura cognoscit, ac revelat, conclusimus inesse iisdem determinate veritatem aut falsitatem. Si enim hoc in aliquo sensu verum est, nec negari ullo modo potest; cum in prima parte hujus propositionis ostensum sit, futura prædicta carere veritate determinata, prout in causis suis continentur, sequitur necessario futura contingentia, prout sunt in se ipsis, veritatem habere. Sed aliæ quoque rationes adjungendæ sunt.

Prob. 1.^o Propositio est vera vel falsa ex eo, quod res est vel non est in se, sicut enuntiatur, pro tempore importato per copulam (1). Supponimus enim cum communi sententia veritatem propositionis consistere in conformitate ejusdem cum objecto (2). Ergo propositio erit vera vel falsa determinate, si in tempore importato per copulam res est, vel non est in se, prout enuntiatur. Atqui in quovis tempore determinato res aut est, aut non est determinate, v. g. cras aut erit peccatum Petri, aut non erit; nisi ruat proloquium illud: *Quidlibet aut est, aut non est.* Ergo....

Dices. Peccatum Petri cratinum nondum est hodie determinatum in se ad esse potius, quam non esse, sed erit

Probatur altera pars stabilitate propositionis.

(1) Secundum illud axioma: *Ab eo quod res est, vel non est, propositio dicitur vera vel falsa.* Cfr. Aristot., *Metaphys.* lib. 9, text. 21; S. Thom. *ibid.*, lect. 11, paragr. b.

(2) Cfr. Arist. *Metaph.* 9, text. comm. 21; et S. Thom. *ibid.* lect. 11, paragr. b. Et vide, si lubet, declarationem veritatis logicæ seu in cognoscendo traditam in *Logica Majori*, num. 2, pag. 404 seqq.

cras. Ergo neque propositio asserens peccatum illud est vera nunc, sed erit vera cras.

Respondeo 1.^o Retorqueo argumentum. Peccatum Petri hesternum jam non est nunc determinatum ad esse potius, quam non esse, sed fuit heri. Ergo neque propositio enuntians peccasse Petrum heri, nunc vera est, licet heri peccaverit Petrus. Et nihilominus nemo est, qui propositionibus de præterito neget determinate veritatem aut falsitatem.

Respondeo 2.^o, *dist.* conseq. Si propositio illa enuntiatet peccatum pro præsentis tempore, *conc.*; si enuntiat pro futuro, *neg.* Nam veritas propositionis illius de futuro constituitur non per peccatum hodiernum, sed per crastinum. Ergo sufficit, quod cras peccatum detur reapse, ut jam hodie vera sit propositio peccatum enuntians pro die crastino. Audi Angelicum: *In hac... adæquatione vel commensuratione intellectus ad rei* (quam veritas importat) **non requiritur, quod utrumque extremum sit in actu: intellectus enim noster potest nunc adæquari his, quæ in futurum erunt, nunc autem non sunt. Alias non esset hæc vera: Antichristus nascetur: unde hæc denominatur vera a veritate, quæ est in intellectu tantum, etiam quando non est res ipsa. Similiter etiam intellectus divinus adæquari potuit ab æterno his, quæ ab æterno non fuerunt, sed in tempore sunt facta: et sic ea, quæ sunt in tempore, denominari possunt vera ab æterno a veritate æterna** (1).

Prob. 3.^o Peccato Petri nunc existente, unum idemque exprimit hæc propositio, quæ nunc enuntietur: *Petrus peccat nunc hora decima*; et hæc heri prolata: *Petrus cras hora decima peccabit*; et hæc alia cras proferenda: *Petrus heri hora decima peccavit*. Atqui prima et tertia propositio determinatam habet veritatem, Petro peccante, ac falsitatem, eodem non peccante, ut omnes fatentur. Ergo pariter secunda de futuro habet determinatam veritatem aut falsitatem.

Dices esse disparitatem, quia quando peccatum adest, jam habet esse in se ipso determinatum: itemque quando peccatum præterit, jam aliter esse non potest. At vero quomodo nondum datur peccatum, sed solum potentia libera peccandi vel non peccandi, potest utrumlibet contingere,

(1) S. Thom., *de verit.* quest. 1, art. 5. Vide *ibid.*, ad 10.^{um}

peccatum vel non peccatum; ac proinde neutrum est determinate verum affirmare.

Respondeo, *neg.* conseq. Nam licet hodie nondum sit determinatum peccatum Petri, sed cras certe erit, supposito quod Petrus peccet. Manifestum enim est, quod potentia peccandi vel non peccandi et indeterminatio existens nunc in Petro non impedit, quominus cras potentia illa transeat ad actum per determinationem peccati vel non peccati, undequaque proveniat hujusmodi actuatio ac determinatio, id enim non spectat ad hanc controversiam. Jam vero propositio enuntians peccatum Petri in futurum, non asserit esse nunc illud in se determinatum, sed fore cras: itaque si cras de facto Petrus determinabitur ad peccandum, jam nunc tam verum est dicere: *Petrus cras peccabit*, quam verum erit cras: *Petrus peccat*.

Et hæc sufficiant in re per se perspicua. Plura dabunt Ruiz, Rhodes, De Benedictis, Conimbricensis, Vazquez, Losada (1), Martinez (2) alique.

73. PROPOSITIO 4.^a Veritas determinata, quam propositionibus circa contingencia absolute futura asserimus in thesi præcedenti, non convenit illis, nec potest convenire, ante decretum divinum, sed tantum post illud. Unde immerito nostri auctores hac de re accusati fuere a quibusdam adversariis.

Prima pars facile probatur. Nam propositiones de futuro contingenti, ut determinate veræ sint, præsupponunt necessario existentiam ejusdem futuri contingenti pro tempore importato per copulam secundum doctrinam nuper expositam. Atqui nullum contingens existentiam sortietur, nisi detur prius aliquod decretum Dei, saltem decretum offerendi porrigendique causæ liberæ concursus, ut suo loco demonstrabimus. Ergo impossibile est contingentia futura determinatam veritatem habere ante decretum divinum.

Confirmatur. Nam verum supponit ens, effectus autem omnis supponit causam suam in actu primo proximo completam. Atqui nulla causa creata in actu primo proximo

Veritas determinata, quam propositionibus circa futura liberæ asserimus, nequaquam illis convenit ante omne divinum decretum.

(1) Loci citatis.

(2) Loc. cit. contr. 3, disp. 3.

completa constituitur sine decreto Dei aeterno præstandi suam cooperationem (1). Ergo...

Non est autem nostrum nunc definire, quod vel qualenam sit huiusmodi decretum ex parte Dei præsupponendum ad hoc, ut actus et effectus creaturarum liberarum esse in rerum naturam possint. Id enim spectat ad tractatum de voluntate et concursu divino. Id solum generatim dicimus, veritatem cuiuslibet futuri contingentis tale decretum Dei prævium requirere, sine quo futurum illud esse nequit. Et decretum divinum, sine quo futurum contingens nullum existentiam sortietur, est decretum concurrenti cum causis creatis: illud vero non esse absolutum et prædeterminativum voluntatis creatæ, sed indifferens, probabitur suo loco. At utrum præterea detur decretum prædefinitivum, et quale quarumque actionum, omniumne bonarum et supernaturalium, an solum aliquarum; altioris est disputationis, que angustos Philosophiæ limites excedit.

Secunda pars propositionis est contra R. P. Antonium Goudin aliosque auctores, qui videntur arbitrati esse, nostros auctores futuris contingentibus, etiam absolutis, de quibus solis nunc agimus, attribuisse veritatem independentem ab omni decreto divino (2). Probat autem 1.^o quia Scriptores nostri non docent, que ipsis imputantur. Id quod

(1) Vide *Psycholog.*, vol. 3.^{um}, num. 120, pag. 397.

(2) Verba R. P. Goudini sunt hæc: «Nota 3.^a plerumque adversarios Thomistarum mire falli aut fallere in hac difficultate, dum non distinguunt *ante et post decretum*, sed absolute dicunt propositiones illas esse ab aeterno determinate veras, inutiliter accumulando verba Scripturæ, Patrum auctoritates et rationes, que procedunt de propositionibus illis post decretum Dei consideratis: in quo statu nemo Thomistarum negat eas esse determinate veras, aut determinate falsas, earumque Deum habere certissimam prescientiam. Unde ne leviter quidem attingunt difficultatem, sed solum telas aranearum contextunt, unico flatu dispandas, dicendo hæc loca Scripturarum, has Patrum auctoritates et has rationes procedere de futuris jam per decretum Dei determinatis, non vero de propositionibus consideratis ante Dei decretum, scilicet pro eo statu, in quo nondum concipitur Deus aliquid futurum determinasse». Goudin, op. et loc. cit. art. 2.

Similia habet Gonet in suo *Manuali Thomistarum*, tom. 1, tract. 3, cap. 4 initio et in paragr. 1.

vel ex hoc argumento generali patet. Nam omnes fundant veritatem propositionum de futuris contingentibus in reali eorumdem existentia futura. Atqui omnes ad unum AA. nostri tenent catholicam doctrinam de necessitate concursus divini adeoque de necessitate decreti applicantis omnipotentiam Dei ad concurrendum cum quavis actione creaturæ unquam ponenda. Ergo impossibile est Auctores nostros adscribere potuisse futuris contingentibus absolutis ullam veritatem non præsupposito aliquo decreto divino, sine quo repugnat metaphysice ullius futuri contingentis existentia.

Audi P. Nicolaum Martinez, qui postquam hanc conclusionem statuisset: «Quæcumque veritas conveniens propositionibus de futuro absolute importantibus actum liberum creaturæ, neque convenit, neque convenire illis potest ante omne exercitium liberam divinæ voluntatis, sed tantum post illud»; sic pergit: Hæc conclusio est facilis et demonstrabilis, ideoque in illa conveniunt tum Thomistæ, tum Scotistæ, tum nostri communiter Doctores. Et si qua est differentia, ea consistit in constitutione divini actus liberi, seu exercitii divinæ voluntatis liberæ» (1).

Neque aliter notatum voluit expresse P. Gabriel Vazquez: «Alterum observandum est, futurum ita esse objectum scientiæ Dei infallibilis eo ipso, quod res futura est, ut tamen nostro modo intelligendi subponat decretum Dei tamquam causam, ante quod nihil intelligitur vere esse futurum. Nam quamvis omne futurum, ab aeterno futurum sit, tamen ordine quodam rationis prius res est possibilis, quam futura: et ita nostro modo intelligendi duo instantia rationis distinguimus, in quorum priori tantum res ex se possibiles sunt, quia ex se non implicat contradictionem, et aliud, in quo intelliguntur futura... At vero quia nulla res ex se futura est, sed ex voluntate et omnipotentia Dei: ideo antequam intelligantur

(1) *Deus sciens*, contr. 3, disp. 4, sect. 1. Nempe in sententia eorum, qui consent actus divinos liberos compleri per aliquid extrinsecum et temporale, vel per ipsas res futuras; aut negandum est, aut diversimode exponendum, quod omne futurum præsupponat decretum divinum. Vide eundem P. Martinez in eodem opere, contr. 3.^a, disp. 1, sect. 4 fin. Et ibid., paulo ante, *Hinc est quarto*, et sect. 7; item, disp. 4 ejusdem controversiæ, sect. 5, in respons. ad arg. 2.^{um} Patris Gonet; et disp. 4, sect. 1, *Colligitur quarto*...

futura, supponitur Dei voluntas ut causa illius, non quidem durationis ordine, sed rationis» (1).

Nec aliter De Benedictis: «Est... id certissimum, in quo nos habet etiam (P. Goudinus) consentientes, quemadmodum futurum non est futurum nisi per decretum Dei, ita nec propositionem futuri enuntiativam nisi post Dei decretum veram esse. *Quis enim unquam vel per somnium finxit contingere posse, ut futurus sit Antichristus, Deo illum ab aeterno non decernente?* Quin etiam, dum volumus rerum futuritionem non esse aliam ob earum existentiam pro tempore futuro; non sumus adeo cæci, quin videamus evidenter hinc sequi, quod ab his omnibus causis, a quibus pendet existentia, pendet et futuritio» (2).

Similia placet etiam ex P. Antonio Mayr desumere: «Antecedenter ad decretum Dei, inquit, non potest ullum ens contingens existere, aut absolute futurum esse: hinc nulla propositio de futuris ante decretum Dei est contingens aut contingenter vera. Si urgeas, non posse utramque (contradictoriam) vel neutram esse veram; Respondeo, antecedenter ad decretum Dei veram esse propositionem negativam, non tamen contingenter, sed necessario, quia necessarium est, v. g., ut antecedenter ad decretum Dei Antichristus non peccet: hinc ista propositio: *Antecedenter ad decretum Dei Antichristus non peccabit contingenter*, est necessario vera. Unde non debet admitti, quod in quovis signo rationis una ex contradictoriis sit contingenter vera. Hoc tamen verum est, quod antecedenter ad decretum Dei detur necessitas, ut pro signo posteriori una ex contradictoriis de futuro contingente sit determinata contingenter vera: at etiam datur necessitas, ut Deus ponat aliquod decretum, sive decernens, sive permitvens existentiam objecti futuri, vel eam excludens; si tamen Deus non possit per puram omissionem liberam contingenter excludere existentiam alicujus creaturæ» (3).

(1) Vazquez, In 1.^{am} part., quæst. 14, art. 13, disp. 65, cap. 4, num. 23. Cfr. num. 24.

(2) *Philosoph. peripat.* tom. 1, *Logic.* lib. 3, quæst. 4, cap. 1, pag. 423. Venetiis, 1723.

(3) *Philosoph. perip.* 1 p., disp. 5, quæst. 2, art. 5, num. 888. Cfr. de his Martínez, op. cit. controv. 3, disp. 4, sect. 7.

Eadem est sententia Suarez (1), Becani (2) et aliorum. Cum autem nostri Auctores dicunt propositionibus de futuro inesse veritatem determinatam, nulla facta decreti mentione, loquuntur in sensu *formali*, non in sensu *causali*, ut recte notat De Benedictis (3). Volunt nempe futurum, licet efficienter sit a decreto, sicut etiam est a causa ipsa libera creata, at formaliter esse solum per se ipsum seu per suam propriam et intrinsecam existentiam pro tempore futuro, non vero per decretum Dei, sicut non est etiam formaliter per causam suam proximam. Et hujus distinctionis negligentia forte occasionem tribuit clamoribus et falsis calumniis adversariorum.

Prob. 2.^a Dux sunt hæc quæstiones valde diversæ, utrum propositionibus de futuro contingenti conveniat aliqua determinata veritas, et quid requiratur ad hoc ut contingentia futura dentur, vel non dentur in rerum natura, unde propositiones enuntiantes illa determinatam habere possint veritatem. Harum prima quæstio est, quæ nunc investigatur, altera pendet ex alibi dicendis, et proprium suum locum habet in tractatu de necessitate concursus et operationis divinæ in omni operatione causarum creaturarum. Diversitatem harum quæstionum videbis melius in propositionibus de præsentibus. Manifeste enim duo hæc valde inter se discrepant, num verum sit, quod ego nunc scribam, et quænam causæ requirantur in rerum natura, ut scribam. Sicut ergo in propositionibus de præsentibus, cum communiter censetur eas esse

(1) *Opusc. de scientia absol. futuror.* lib. 1, cap. 6, num. 3; *de Gratia*, Proleg. 2, cap. 6, num. 8.

Nec contradicit P. Didacus Ruiz de Montoya (*De scient. Dei*, disp. 26, sect. 5), licet in speciem videatur contrarius. Solum enim vult divinam futurorum cognitionem *per locum intrinsecum* non prius præsupponere debere *actuale decretum ab aeterno* existens. Quia si per impossibile decretum divinum concurrerit tum primum inciperet esse, quando res futura erit, id sufficeret, ut ab aeterno rem illam Deus cognosceret. Quamvis enim scientia Dei præsupponat ipsam formalem rei futuritionem, non tamen necesse est, præcisè ex parte scientiæ, aut etiam futuritionis, ut actu ab aeterno existant omnia principia illius effectiva.

(2) *De Deo*, cap. 10, quæst. 2.

(3) *Loc. nup. cit.*

determinate veras vel falsas, nihil aliud attenditur, nisi quod res ita sit, vel non sit, prout enuntiat; ita cum quaeritur, num propositionibus de futuro determinate insit veritas, non recte permiscetur quaestio de causis et principiis effectuum, qui per tales positiones efferuntur.

Et sic S. Thomas, ut vidimus, quoties propositionibus de futuro determinatam veritatem attribuit, contentus est indicare verificativum illarum, quod est ipsa contingentis futuri existentia in se et extra causas pro tali tempore, negans propositionibus hujusmodi veritatem determinatam inesse, si enuntient futurum duntaxat prout futurum est, seu prout nondum egressum ex causis. Numquam autem S. Doctor praesentem quaestionem resolvens, quidpiam dicit, quantum sciam, de divinis decretis, quae necessaria sint, ut contingentia futura existentiam habeant. Quia ad resolutionem quaestionis praesentis sufficit, quod futura contingentia exitura sint, undecumque tandem proveniant, quod exitura sint; eo enim ipso jam habent suum verificativum, suum nempe objectum determinatum, quod enuntiat, prout est; in se assignare autem causas hujus verificativi, spectat ad aliam controversiam. Immerito ergo auctores nostri reprehenduntur, quod hanc controversiam pertractent praescindendo a divinis decretis, aut etiam asserant, utique in sensu formali, non causali, propositiones de futuro contingenti veritate determinata gaudere independenter a divino decreto. Sicut enim ipsum futurum contingens non erit formaliter propter decretum, sed propter suum esse formale, quod nunc non est, sed erit postea; ita etiam propositiones formaliter non verificantur ex decreto divino, sed ex formali esse ipsius futuri contingentis.

SOLVUNTUR DIFFICULTATES.

Adversus duplicem futuritionem.

Difficultates
adversus
duplicem
futuritionem.

74. Objic. 1.^o Denominatio futuri est realis; ergo aliquid extrinsecum, nihil quippe intrinsecum inesse potest rei non existenti. Atqui nulla alia forma realis extrinsece denominans rem futuram concipi potest nisi praesens dispositio causae vel decretum Dei. Ergo non est fingenda alia forma

denominans vel constituens futurum, nec alia proinde futuritio praeter causalem.

Respond., *dist.* anted.: est realis adaequate, *neg.*; inadaequate, *conc.* *Disting.* pariter conseq.: est extrinsecum aliquid inadaequate, *conc.*; totaliter et adaequate, *neg.*

Et rationem additam etiam *distinguo*: de praesenti et quantum non est, *conc.*; pro futuro et quando erit, *neg.* Denominatio futuri formalis duo importat non esse rei nunc et esse postea, futuritio enim formalis duo haec successive complectitur, quia illud futurum dicitur, quod nondum est, sed erit. Hinc denominatio futuri partim est realis et intrinseca, nempe pro tempore in quo erit, et partim extrinseca nec realis, nimirum pro praesenti. Et idem debent omnes dicere de praeteritis denominatione, quae nunc realis non est nec intrinseca, sed exprimit aliquid reale et intrinsecum pro priori tempore.

Objic. 2.^o Denominatio futuri convenit rei non de futuro, sed de praesenti, nunc enim res dicitur futura; quando vero erit res, non dicitur futura, sed praesens. Ergo oportet, ut jam de praesenti nunc adsit forma futuritionis, unde res denominetur futura. Hujusmodi autem forma praesens ante actualem rei futurae existentiam, alia nequit esse praeter divinum decretum.

Respondeo, *dist.* antec. Logice, quatenus tota simul enuntiat per propositionem, *conc.*; physice, quatenus totum illud, quod exprimit haec vox futurum, de praesenti detur, *subdist.*: si sumatur futurum prout contentum in suis causis, *trans.*; si sumatur pro re, quae in se erit extra causas in aliquo tempore, *neg.*

Et *dist.* conseq. Nunc de praesenti esse debet forma futuritionis causalis vel effectivae, *trans.*; formalis, *neg.* Sunt multae denominationes, quae logice simul sunt, quia per modum unius enuntiantur, et exprimunt res complectentes varias partes, quae simul esse nequeunt in praesenti. Sic dicimus: Nunc aqua calefit: Nunc dies veneris est: quamvis nec calefactio tota, nec mutatio, nec dies totus simul sit, sed pars post partem.

Instabis. Atqui «nulla denominatio constituta potest competere subjecto in tempore, in quo non est formale constitutum, Nam 1.^o denominatio constituta non distinguitur a

suo formali constitutivo. Ergo impossibile est haberi denominationem præsentem sine suo formali constitutivo de præsentem. 2.^o Magis connectitur effectus formalis cum formali constitutivo, quam effectus causæ efficientis cum causa efficiente, ibi enim est identitas, hic mera connexio. Atqui repugnat effectum esse tempore priorem sua causa efficiente. Plus ergo repugnabit effectum formalem tempore priorem esse sua causa formali» (1).

Respondeo, instantiam hanc in præcedenti solutione jam præoccupatam esse. Assertum enim verum est duntaxat in denominationibus, quæ totæ simul sunt physice, non vero in illis, quæ solum logice sunt totæ simul. Jam denominatio futuri physice ac realiter non est tota simul, quia constitutiva ejus nequeunt simul esse, quandoquidem constitutiva futuri formaliter sunt non esse nunc et esse postea: unde physice denominatio non est tota de præsentem, sed partim nunc et partim postea.

Cæterum illud etiam notari potest, quod assertum adversariorum, si quid valeret, multo magis probaret, subjectum ipsum tali forma denominatum habere actu esse; denominatio enim magis cadit in subjectum, utpote quod denominatur in recto, quam in formam, quæ est ratio denominationis. Cur ergo forma denominans debeat actu esse, et non subjectum in recto denominatum? Atqui tamen omnes concedunt subjectum, quod nunc denominatur futurum, nunc non esse. Ergo nec forma futuritionis debet nunc esse tota.

Quamobrem ad 1.^{um} probationem, *conc. antec., dist. consequ.*: impossibile est haberi denominationem præsentem logice sine suo formali constitutivo præsentem, *neg.; physice, conc.* Ad 2.^{um} probationem, *concedo* totum, et *nego* suppositum supponit enim denominationem futuri esse simpliciter nunc totam, cum tamen nec sit, nec unquam futura sit, nec possit esse ullo tempore tota simul, utpote quæ constituitur ex contradictoriis, non esse et esse, et propterea essentialiter postulat successionem. Revoca in mentem exempla, quæ dedimus; et vide potissimum, quid accidat in denominatione præteriti, cujus constitutiva licet logice sint simul, quia

(1) Apud P. Joann. de Benedictis, loc. cit., cap. 4. *Objic. 3.^a*

metum simul apprehenduntur, et ununtur, et sic etiam propositione exprimuntur, re tamen ac physice nequeunt simul esse.

Objic. 3.^o Futuritio peccati Petri est modo præsens. Sed nihil est modo præsens de re futura nisi decretum Dei. Ergo....

Respondeo, *dist. Major.*: futuritio causalis, *trans.*; formalis, *subdist.*; est præsens per statum, *neg.*; per ampliationem, *conc.*

Et *transmissa* Minore, *nego* consequens. Nam proprie futuritio formalis in rerum natura non est, sumendo verbum per statum, sed solum per ampliationem vel alienationem, propter rationem jam datam, quia futuritio non est forma, quæ tota simul esse possit. Explica semper tibi rem, et pueriles omnes scrupulos repelle exemplo *præteritionis*. Quid enim reale, quæso, nunc præsens dari debet, ut res dicatur præterita?

Dices, disparitatem esse 1.^o quia jam objectum præteritum est determinatum, cum sit extra causam, sed objectum futurum non est determinatum, cum claudatur in potestate causæ, quæ adhuc indifferens est ad alterum. Ergo debet nunc aliquid de præsentem dari, ut futuritionem firmam et immutabilem constituat. Hinc 2.^o cum præteritum nequeat reproduci aut amplius esse, negatio seu carentia præteriti non potest auferri; e converso cum futurum possit non esse, carentia vel negatio futuri dari potest naturaliter. Ergo carentia præteriti, utpote determinata et fixa, sufficit, ut denominetur res nunc præterita; secus vero esse futurum rei, utpote non determinatum, sed defectibile in se, non sufficit ad denominationem præsentem futuri, nisi aliquid nunc detur determinativum illius.

Respondeo ad 1.^{um} Præteritum proprie et in rigore sermonis non est determinatum, nec est extra causas, sed dici tamen potest cum aliqua ampliatione, quia *fuit* extra causas, et *habuit* determinationem. Verum quemadmodum præteritum habuit suam determinationem, et fuit extra causas, et in hoc fundatur ejus præteritio formalis, ita futurum habebit determinationem, et erit extra causas, ideoque per hoc solum formaliter futurum est. Nec refert indifferentia,

quam habuit in causis, quia quantumvis indifferentes ac mutabiles ponas causas, tali tempore determinationem habebunt, undecumque et quomocumque tandem ea determinatio proveniat, et præcise ob statum futuri ex vi talis determinationis habet suam formalem futuritionem, non vero ob statum præcedentem, quem in causis habebat.

Respondeo ad 2.^{um} Præteritum non dicitur tale, propterea quod reproduci naturaliter nequit, sed solum quia fuit, et jam non est. Undenam enim probas contrarium? Cum potissimum irreproducibilitas supponat rem præteritam, Quid enim sibi vult rem produci iterum non posse, nisi rem iterum esse habere non posse? Atqui ut res aliqua vere dicatur iterum esse habere non posse, nisi abutatur vocibus, supponi debet illam fuisse olim, et jam non esse. Ergo irreproducibilitas jam supponit rem constitutam in esse præteriti, nec proinde ratio præteriti fundatur præcise in carentia sui naturaliter inaufertibili, sed solum ac simpliciter in non esse actu, et esse antea seu fuisse. Eodem modo ratio ac determinatio futuri sufficienter desumitur ex non esse nunc, et esse postea, quin aliud fingere necesse sit (1).

Objic. 4.^o «Per illud res constituitur in esse futuri, per quod distinguitur a mere possibili et existenti; per illud enim res constituitur, per quod distinguitur. Atqui per præsentem dispositionem causæ res intelligitur nec mere possibilis, nec actu existens. Ergo per eandem constituitur futuras» (2).

Respondeo 1.^o *dist.* Minor.: extrinsece, *conc.*; intrinsece, *neg.* Nam intrinsece futurum per sui esse postea distinguitur a pure possibili, et per sui actu non esse ab existenti. Respondeo 2.^o Probationem Majoris universaliter sumptam falsam esse, neque enim omnem distinctivum est constitutum. Accidentia et proprietates distinguunt res alias ab aliis, nec tamen constituunt.

Objic. 5.^o Futurum casuale et dubium distinguitur a certo futuro. Atqui per nihil aliud, quam per decretum Dei. Ergo...

(1) Cfr. De Benedictis, loc. cit., cap. 3, post tertiam rationem, ubi plura.

(2) Apud De Benedictis, loc. cit., cap. 4. Objic. 2.

Respondeo, *dist.* Major.: extrinsece, *trans.*; intrinsece, *neg.* Et *negari* debet etiam Minor. Nam omne futurum, sive certum sive casuale, requirit divinum decretum. Itaque casuale, dubium ac certum sunt denominationes rei futuræ prorsus externæ, utpote desumptæ a cognitionibus nostris. Dummodo res futura sit, nihil reapse interest, quantum attinet præsentem quæstionem, utrum norim ego, vel ignorem, et certo vel dubie norim.

Objic. 6.^o Quamvis ad denominationem præsentem non requirantur omnia constitutiva præsentia, saltem requiritur de præsentibus illud, quod est ultimum determinativum denominationis et ablativum indifferentiæ ad hanc vel illam denominationem. Atqui ablativum indifferentiæ relate ad denominationem futuri est decretum divinum. Ergo....

Respondeo, *neg.* Major., vel *dist.*: requiritur de præsentibus logice, *conc.*; physice, *neg.* Nam sufficit, ut determinativum physice sit pro tempore, quod a significatione denominationis exigitur.

Objic. 7.^o Omnis existentia pendet a suis causis, a quibus producitur, eo quod creata est. Sed existentia, etiam ut futura, est aliquid creatum. Ergo etiam illa dependet, ac sumit denominationem a causis suis futuritionis (1).

Respondeo 1.^o, *neg.* 2.^{um} partem consequentis. Nam ex eo quod existentia pendeat a suis causis, non sequitur quod ab iisdem sumat denominationem. Albedo dependet a suis causis in essendo, a quibus tamen non accipit denominationem. Existentia præsens etiam dependet a suis causis et nihilominus non denominatur ab iisdem. Et idem dic de infinitis aliis exemplis. Respondeo 2.^o Si argumentum valet, eodem modo concludendum erit, denominationem futuri derivandam esse a voluntate creata, nam existentia futura etiam ab illa dependet.

Respond. 3.^o In objecto argumento copula *est* modo sumitur in statu, modo per ampliationem. In Majori nempe *Existentia præsens pendet a suis causis, quia est aliquid creatum*, verbum *est*, sumitur per statum. At in Minori: *Alqui*

(1) Cfr. Joann. a S. Thom., *de Deo*, tom. 1, disp. 19, art. 1, *Si autem roges...*

existentia, etiam ut futura, est aliquid creatum, verbum idem sumitur ampliative, quia existentia futura non est, sed erit, aliquid creatum. Ex quo non sequitur præcise in forma, quod dependeat nunc, sed quod dependebit a suis causis. Quid inde? An per hoc probatur, quod nunc jam debeant existere illæ causæ, ex eo quod res olim erit dependenter ab iisdem? Decretum certe divinum, oportet, quod sit ab æterno; hæc vero necessitas non petitur ex futuritione rei, ex eo quod, ut res futura esse possit, debeat ab æterno esse præsens aliquod decretum inferens illam futuritionem, sed ex immutabilitate Dei, quia nempe Deus nequit incipere in tempore decernere aliquid de novo. Ratio hujus doctrinæ manifesta est in causa libera creata, quæ futurum contingens effectura est; sufficit enim, ut illa existat, et parata sit ad agendum, cum effectus erit, non vero necesse est, ut jam a tota æternitate existat cum omnibus prærequisitis ad operandum.

Noto denique argumentum adversarii confundere futuritionem effectus in causa cum futuritione effectus in se; unde non probat decretum divinum esse rationem formalem constitutivam futuritionis rei in se (1).

Objic. 8.^o S. Thomas videtur nobis aperte adversari: *Dicendum, inquit, quod illud, quod nunc est, ex eo futurum fuit, antequam esset, quia in causa sua erat, ut fieret: unde sublata causa: non esset futurum illud fieri. Sola autem causa prima est æterna. Unde ex hoc non sequitur, quod ea quæ sunt, semper fuerit verum illa esse futura, nisi quatenus in causa sempiterna fuit, ut essent futura; quæ quidem causa solus Deus est (2).*

Respondeo, S. Thomam loqui ibi de futuritione causalium, præter quam discrete distinxit pluribus in locis aliam formam, ut supra vidimus. Cæterum erat ratio, cur in hoc loco futuritionem duntaxat causalem meminisset, quia volebat explicare, quomodo non sit alia æterna veritas, nisi Deus. Explicatur autem id recte a S. Thoma quia futura ab æterno nihil sunt in se, sed solum in causa: et sic etiam nulla

(1) Vide P. Nicol. Martinez, *Deus sciens*, contr. 3, disp. 1, sect. 6.

(2) 1 p., quest. 16, art. 7, ad 3.^{um}

futuritio rerum in tempore exiturarum est actu ab æterno præter causalem, quæ desumitur ex Deo, nam formalis nihil reale includit, quod non sit in tempore. Unde sequitur nullam esse aliam veritatem æternam præter divinam (1).

Hæc et plura alia videri possunt apud veteres, ac nominatum apud P. P. Nicolaum Martinez, Joannem Bapt. De Benedictis et Antonium Mayr (2). Ad ea quæ R. P. Goudin scribit contra nostram assertionem, necesse non est speciatim respondere, quia nihil aliud probat magno apparatu argumentorum, nisi quod nihil futurum sit sine decreto Dei, atque adeo omnis determinata veritas propositionum de futuro contingente supponat decretum divinum. Jam vero vel vult inducere decreta prædeterminantia R. Pater, et tunc non est opportunus locus hic eam questionem pertractandi; vel vult generatim ostendere necessitatem alicujus decreti divini, ut res futura sit olim in rerum natura, et tunc totum concedimus, nec id negant nostri Auctores, ut jam vidimus. Itaque ærem verberat suis clamoribus Thomista Gallus, et fundatur in falso supposito, falsaque imponit scriptoribus Societatis (3).

Et idem fere dic de argumentis R. P. Gonetii, de quo vide P. Nicolaum Martinez (4).

Adversus veritatem propositionum de futuro contingenti.

75. Objic. 1.^o Si propositiones de futuro sunt determinate veræ, necessario veræ sunt. Atqui hoc evertit libertatem, Antecedens patet, quia si sunt determinate veræ, non sunt indifferenter veræ; si autem non sunt indifferenter veræ, non sunt contingenter veræ, sed necessario.

Respondeo, *dist. Major.*: Sunt necessario veræ, necessitate consequente, *conc.*; antecedente, *subdist.*; si sunt determinate veræ ex determinatione naturali causarum, *conc.*; ex libera determinatione futura in tempore, *neg.*

(1) Cfr. S. Thom. *de verit.*, quest. 1.^a, art. 5, ad 6.^{um}; 1.^a dist. 19, quest. 5, art. 3, ad 2.^{um}.

(2) Locis supra citatis.

(3) Vide, si vis, P. De Benedictis, loc. cit., cap. 6.

(4) Op. cit., contr. 3, disp. 4, sect. 2, seqq.

Difficultates
adversus veritatem
propositionum
de futuro
contingente.

Objic. 2.^o «Si propositiones de futuro contingente essent determinate veræ vel falsæ, ideo essent, quia contradictoria non possunt simul esse vera aut falsa. Sed hæc ratio istud non probat. Nam «contradictio non magis determinat ad veritatem unius propositionis, quam alterius. Ergo tantum aliqua indeterminate, neutra autem determinate, est vera aut falsa» (1).

Respond., *dist.* Major. Et hæc est ratio adæquata, *nego*, inadæquata, *conc.* *Contradist.* Minor. Hæc sola ratio istud non probat, *trans.*; simul cum alia, *nego*. Addendum est enim nihil a parte rei seu physice esse posse indeterminatum, licet forte a nobis determinate cognosci non possit. «Nos non dicimus, quod ex natura contradictionis determinate inferatur peccatum Antichristi ponendum, hoc enim dictum in nullum sanæ mentis hominem cadere potest. Sed dicimus, ex natura contradictionis indeterminate inferri vel peccatum determinate, vel negationem peccati re ipsa et determinate esse ponendam» (2).

Dices: «Hæc propositio: *Necesse est alterutram ex contradictoriis de futuro contingente esse veram*, est vera, quamvis nulla sit determinate vera. Ergo etiam hæc propositio: *Aliqua ex illis contradictoriis est vera*, vera est, quamvis nulla determinate sit vera» (3).

Respondeo 1.^o Retorqueo argumentum in propositionibus de presenti: *Necesse est Petrum nunc sedere, vel non sedere*, et: *Petrus nunc sedet; Petrus nunc non sedet*.

Respondeo 2.^o *nego* conseq. et parit. Nam prima propositio de *Necesse* habet suppositionem confusam; necessitas quippe in nullo ex contradictoriis determinate verificatur, si sermo est de futuris contingentibus. At secunda propositio habet suppositionem non confusam, sed disjunctivam, in qua prædicatum de aliquo determinato verificari debet.

Plura de his apud Auctores citatos et P. Didacum Ruiz (4).

- (1) Apud P. Anton. Mayr, loc. cit., art. 5. num. 386.
 (2) P. Nicol. Martinez, op. cit., controuv. 3, disp. 4, sect. 5 initio.
 (3) Apud P. Anton. Mayr, ibid. num. 886.
 (4) *De scientia Dei*, disp. 23, sect. 1 et 6.

Objic. 3.^o Aristoteles fuse docuit multisque confirmare nititur neutram ex contradictoriis de futuro contingente habere determinatam veritatem. Ergo sententia nostra minus probanda est.

Respondeo. Non una est opinio antiquorum Philosophorum Theologorumque de Aristotelis mente hac in re. Sunt qui aperte illum graviter errasse putent contra fidem, ideoque deserendum omnino esse. Ita S. Bonaventura (1), et quidam alii præsi Doctores (2) et cum iisdem Suarez (3), Vazquez (4), Conimbricenses (5), Nicolaus Martinez (6) et alii. Communius vero inter antiquos videntur Auctores Philosophum benigne interpretati esse; quorum sententiæ adhærent ex nostris P. Ruiz de Montoya (7), Antonius Rubius (8), Georgius Rhodes (9) et alii. Quamquam non uno modo conentur hi mentem Aristotelis explicare. Nam quidam censent illum, cum negavit in contradictoriis de futuro contingente alteram esse *determinate* veram, aliud non voluisse nisi non esse *necessario* veram. Ita Richardus a Mediavilla et Joannes Major et alii (10). Alii arbitrantur, sic doctrinam Aristotelis explicari posse, propositiones de futuris contingentibus non esse determinate veras in causis, seu prout futura sunt, sed tantum in se ipsis (11). Hæc omnes explanationes, ut patet ex dictis, veram sententiam relate ad quæstionem nobis in hoc articulo propositam continent; tamen tota difficultas est in probando eas esse conformes Aristoteli, et

Quid dicendum
de mente Ari-
stotelis.

- (1) 1.^o dist. 38, art. 2, quæst. 1 corp., et ad 3.^{um}
 (2) Apud Ruiz de Montoya, loc. cit., sect. 5, num. 1; Vazquez, In 1.^{am} p., disp. 66, cap. 1.
 (3) Opusc. de absoluta scientia futur. conting., lib. 1, cap. 2, num. 10.
 (4) Loc. cit.
 (5) *Logic.*, in lib. 1 de *Interpret.* cap. 8, quæst. unic.
 (6) Op. cit., controuv. 3, disp. 3, sect. 1.
 (7) *De scientia Dei*, disp. 23, sect. 5.
 (8) *Logic. De Interpret.*, lib. 1, cap. 5, quæst. unic. vers. fin.
 (9) *Philos. perip.*, lib. 1, disp. 4, quæst. 2, sect. 3, paragr. 6.
 (10) Apud Conimbricenses et Vazquez.
 (11) Ruiz (ibid., num. 20), P. Viva (*Curs. Theol., De Deo*, tom. 1, disp. 2, art. 4 in respons. ad confirmat. *Object. 2.^æ*) cum Amico (ibid.) et S. Thom. sæpe, ut jam supra vidimus.